

Патріотизм є одним із найглибших і найважливіших людських почуттів і духовних надбань особистості. Усвідомлення громадянами національної ідентичності, відновлення історичної правди про події, які мали місце в становленні незалежності держави та активізація інтересу молоді до вивчення культурного й історичного минулого своєї держави, вагомість внеску визначних особистостей – провідників української нації, які поклали своє життя на вівтар служіння державі, утвердженню ідеалів свободи і демократії – один із пріоритетних напрямків у діяльності Волинського обласного науково-методичного центру культури.

12 грудня 2020 року українці відзначатимуть 130-ту річницю народження голови ОУН полковника Андрія Мельника – українського державного, військового та політичного діяча, Голову Проводу Українських Націоналістів.

Обласний центр культури рекомендує у клубних закладах області (в умовах карантину, коли обмежена кількість відвідувачів), організувати і провести заходи, що сприятимуть популяризації життєвого шляху одного з визначних борців за незалежність України Андрія Мельника:

- створити в клубній установі спеціальний інформаційний куточок, присвячений 130-й річниці від дня народження Андрія Мельника: «Вожді легко не приходять», «Наша свобода не далася дарма», «Ми – нащадки своїх героїв» тощо;

- підготувати відео презентацію онлайн про життєвий шлях полковника Андрія Мельника «Життя заради України»;

- організувати (у співпраці з освітніми закладами, бібліотечними працівниками, громадськими організаціями) інтерактивні тематичні виставки онлайн і офлайн: «Обрані часом», «Україна – понад усе» тощо;

- організувати перегляд українських художніх патріотичних фільмів («Залізна сотня» (2004), «Червоний (2017)», «Заборонений» тощо;

- підготувати пізнавально-просвітницькі програми з переглядом документальних фільмів з історії України першої половини XX століття з циклу «Невідома Україна. Золоте стремено» («З полону за волю», «Повіяв вітер степовий») тощо;

- підготувати виступи онлайн аматорських колективів із виконанням стрілецьких пісень;

- організувати акцію стрілецьких пісень «Гей, озовися, батько, у віках!» (*естафета від клубу до клубу*);

- підготувати для відвідувачів клубної установи, бібліотечного закладу тематичні пам'ятинки вислови Андрія Мельника та відомих людей про нього.

Рекомендуємо добірку біографічних, публіцистичних матеріалів **«Андрій Мельник. Велич особистості»** для використання у підготовці та проведенні культурно-просвітницьких заходів,

присвячених 130-річчю з дня народження Андрія Мельника, аби кожен відвідувач клубної установи, ознайомившись із життєвих шляхом і боротьбою Андрія Мельника, вшанував пам'ять людини, що є символом великої самопожертви заради волі свого народу й України.

«АНДРІЙ МЕЛЬНИК. ВЕЛИЧ ОСОБИСТОСТІ»

Воїн, Соборник, Державотворець, визначний політичний діяч, яскрава особистість і моральний престиж, геній такту, життя якого є частиною історії України...

«Якщо нація має віру в безсмертя своєї держави, яку тільки-но почала розбудовувати, то в цій вірі вона має віддавати належне тим, хто відвойовував їй право на незалежне існування. Через таке визнання пролягає шлях до безсмертя особистості, її існування над віками».

Жанна Безп'ятчук, журналістка

«Життя Андрія Мельника нагадує безперервну сповідь перед Батьківщиною, коли кожне слово і діло є правдивими і зверненими до Неї Єдиної. У його багатогранній особистості поєдналися державна мудрість князя Ярослава, життєво виправдана філософія Григорія Сковороди, національний пал і горіння Тараса Шевченка»

Жанна Безп'ятчук, журналіст

«Полковник Андрій Мельник – лицарська людина природної достойности і внутрішньої гідности. Він – втілення духа нашої землі. Це людина народу, села, але людина змагань того народу за суверенність. Ніхто інший не має такого відчуття народніх прагнень, ніхто не знає кращого підходу до потреб народу».

*Юліян Вассиян (1894 – 1953),
публіцист, політичний діяч, філософ,
ідеолог ОУН, член Проводу Українських Націоналістів.*

«Бог і любов до України, особиста гідність, скромна відданість справі і мудрість державної рації – це були дороговкази життєвого шляху Андрія Мельника».

*Юрій Пундик (1918-1973),
член проводу ОУН, публіцист, професор*

«Полковник Андрій Мельник – це найкраща людина, яку українці можуть мати вождем... Андрій Мельник в довірі у народу і народ гордий на нього».

*Іван Бучко (1891-1974),
церковний і громадський діяч, архієпископ*

«Вожді легко не приходять»

*Олег Штуль-Жданович (1917-1977),
український політичний і військовий діяч.*

«Кожен Українець чистого серця і доброї волі, кожна вартісна одиниця мусить знайти своє місце в національно-державному будівництві.

Увесь народ мусить у великій історичній відповідальності непохитно стати навколо одної ідеї, ідеї української, незалежної, соборної держави».

Андрій Мельник

«Будіть віру в прийдешнє!».

Андрій Мельник

«Хай кріпить вас
геройський чин поляглих!».

Андрій Мельник

*«Вдивімося, українці,
У глибини часу
Та пізнаймо замулену
Чесць і славу нашу,
Часто вмивані сльозами
І скроплені кров'ю.
Оновімо їх сьогодні
Шаною й любов'ю!»*

Сима Кордунова, волинська поетка

Андрій Анатасович Мельник народився 12 грудня 1890 року в селі Якубова Воля, Дрогобицького повіту на Львівщині. Неосяжний вплив на формування світогляду мав його батько, громадський діяч, людина невтомної праці. Маючи найсвятіших вчителів – батька і народ, юнак виніс з батьківської хати основи національної свідомості і дух свого краю в серці.

Батько Анатас Мельник (1857-1905) належав до громадських діячів села не щоденного виміру. У 19 років він вступає до Дяківського інституту в Перемишлі, знайомиться з Іваном Франком і його ідеєю невтомної праці для народу, для піднесення його свідомості, організованості й національного пробудження.

У 1889 році Анатас одружується з Марією Коваль із села Медвежа. За рік у подружжя народився син Андрій. Коли Андрієві виповнилося 6 років, померла і матір. Батько Анатас Мельник одружився вдруге з Павлиною Матчак, яка й виховала хлопця, полюбивши як рідного сина.

Анатас Мельник продовжує громадську працю, вступає до радикальної партії, за політичну діяльність попадає у в'язницю в Самборі.

1905 року батько помер. Андрій тоді навчався у 5 класі Стрийської гімназії. Він мав хворі легені й активно займався спортом та недуга прогресувала. Мачуха Павлина з другим своїм чоловіком Костем Мисівом, який теж дуже любив Андрія, продали частину власної

землі, щоб оплатити не лише важку на ті часи операцію Андрію, але й лікування біля моря, що в ті часи в бідному селі було винятковою подією.

У 1910 році Андрій Мельник склав матуру (на кшталт ЗНО) в гімназію міста Стрия і 1912 році вступив до Високої Земельної Школи у Відні, навчався за спеціальністю «інженер-лісівник» і був зразковим студентом.

У 1914-1916 роках він вступає добровольцем у легіон Українських Січових Стрільців. Командир сотні на австро-російському фронті. Там, на фронті російський польовий священник, завівши розмову з усесівцями, відзначив, що молоде покоління галичан називає себе українцями.

З вересня 1916 року бій під Бережанами в районі гори Лисоня закінчився повною поразкою австрійських частин

4 вересня 1916 року в бою на Лисоні потрапив у російський полон і утримувався в таборах військовополонених Тамбова, Уфи, Царицина (тепер Волгоград, Росія).

6 січня 1917 року з групою галичан організував втечу і добрався до Києва.

Доленосною подією для Андрія Мельника стає знайомство з Євгеном Коновальцем. «Два полум'яні патріоти-соратники нагадують в історії Організації Українських Націоналістів пророка і месію» (*«Ідея і чин», Жанна Безп'ятчук*)

У січні 1918 року – він один із організаторів Куреня Січових Стрільців у складі армії Української народної республіки (УНР) і начальник його штабу.

Знак Українських Січових Стрільців

Листопад-грудень 1918 року (час повстання проти влади гетьмана Петра Скоропадського) – заступник командира Осадного Корпусу.

19 грудня 1918 року Андрію Мельнику присвоєно звання отаман Армії Української Народної Республіки. Виконує обов'язки начальника штабу армії, потім – помічника командувача армійською групою.

З січня 1919 року – виконуючий обов'язки командира корпусу в званні полковника.

У березні-червні 1919 року – начальник штабу дієвої армії.

У липні-серпні 1919 року – помічник командира групи січових стрільців.

У грудні 2019 року Андрій Мельник захворів на тиф і відправлений на лікування в Рівне, а пізніше в Луцьк.

У квітні 1920 року, за розпорядженням Головного Отамана Симона Петлюри, призначений українським військовим агентом у Чехословаччині, з одночасним виконанням обов'язків ревізора військових місій УНР за кордоном.

У 1920-1921 роках — інспектор військових місій УНР у Празі.

У 1922 році закінчує студію у Високій школі Земельної Управи у Відні зі ступенем інженера лісівництва, рівночасно виконуючи функції представника УВО за кордоном.

*Полковник Євген Коновалець і Андрій Мельник.
Відень (Австрія) 1920-1921 роки*

З 1922 році повернувся в Галичину. Разом із Євгеном Коновальцем став співзасновником Української Військової Організації (УВО).

З 1923 році – крайовий комендант УВО в Галичині.

У лютому 1924 року заарештований польською поліцією і засуджений до 5-річного ув'язнення за націоналістичну діяльність. Після звільнення працював лісником в угіддях Андрія Шептицького, водночас займаючись підпільною діяльністю.

У 1932-1938 роках – член правління видавничої спілки «Діло». Голова Головної Ради Католицької асоціації української молоді «Орел», голова Товариства українських комбатантів «Молода громада». Член Сеньйорату УВО, а згодом голова Сенату ОУН.

11 жовтня 1938 року після вбивства Євгена Коновальця обраний головою Проводу Організації Українських Націоналістів саме полковник Андрій Мельник.

У 1941 році в ОУН стався розкол на радикальну ОУН-Б Бандери і помірковану ОУН-М, яку очолив Андрій Мельник. В основі ідеології ґрунтовних розбіжностей чи серйозних змістовних відмінностей між програмами двох ОУН – «бандерівської» та «мельниківської» не існувало. Обидві головною метою проголошували створення «Української Суверенної Соборної Держави» (мельниківці) та «Суверенної Соборної Української Держави» (бандерівці).

Старші, більш консервативні члени, продовжували підтримувати ОУН під проводом Андрія Мельника, тоді як більшість на Великому зборі в Кракові обрала очільником Степана Бандеру – Організацію Українських Націоналістів революційну, яка отримала підтримку від

націоналістичного руху в Україні, в тому числі від створеного нею військового крила ОУН — Української повстанської армії.

Андрій Мельник, 1940 рік

У 1941 році Андрій Мельник створив свій штаб у Рівному.

У першій половині цього ж року доручив організувати «похідні групи» для відправлення на схід, в глиб українських земель і на місцях впливати на подальший розвиток подій.

«Форма майбутньої держави буде обумовлена з одного боку відповідним часові авторитарним керівництвом, яке спирається на історичну традицію України, з іншого боку широким становим і муніципальним самоврядуванням», — зазначено в Меморандумі мельниківського крила ОУН, написаному 14 квітня 1941 року.

У роки німецької окупації України Андрій Мельник послідовно відстоював ідею створення української незалежної держави.

Наприкінці липня 1941 року заарештований разом з дружиною за наказом голови гестапо Генріха Мюллера та примусово відправлений до Берліну, де перебував по 26 січня 1944 року під домашнім арештом та постійним наглядом гестапо.

26 лютого 1944 року його з дружиною було ув'язнено в концтаборі Заксенхаузен, де утримували й Степана Бандеру (заарештованого наприкінці липня 1941 року).

У 1945 році після звільнення жив у Німеччині та Люксембурзі.

У 1947 році на Третньому Великому Зборі Українських Націоналістів був обраний довічним Головою Проводу Українських Націоналістів.

У травні 1957 році, виступаючи на бенкеті з приводу 25-річчя Українського Національного Об'єднання Канади, висунув ідею скликати Світовий Конгрес Українців і створити Світовий Союз Українців, де зазначив: «...Ввижається мені велика спроба об'єднання всіх українців у вільному світі без уваги на країну їх перебування, без уваги на державну приналежність — шляхом Світового Конгресу Українців для створення Світового Союзу Українців. Ось завдання, яке в першу чергу стоїть перед українським націоналістичним світом: дати не тільки ініціативу, але й бути реалізатором того завдання...»

Незадовго до своєї смерті голова Проводу Організації Українських Націоналістів Андрій Мельник сказав:

«Час потвердив, що ОУН потрібна. Потреба її закріплена терпінням і муками в тюрмах, концтаборах і на засланнях незчисленних

її членів. Вона освячена кров'ю тих незліченних воїнів, що віддали життя в боротьбі з окупантами. Нещадна боротьба з окупантами в Україні йде далі... Друзі, бережіть ОУН! Працюйте всі разом у взаємній пошані, згоді і любові, звернувшись лицем до краю. Тоді будуть успіхи. Хай кріпить вас геройський чин полеглих».

Роттердам, 1958 рік. На 20-тих роковинах загибелі полковника Євгена Коновальця. Перший ряд, зліва направо: Дмитро Андрієвський, Степан Бандера, Андрій Мельник, Микола Капустнянський (саме там Степана Бандеру вперше побачив його майбутній вбивця – Богдан Сташинський).

«Символічно, що це сталося саме тут, на могилі Провідника Євгена Коновальця, – думав невисокий енергійний чоловік (Степан Бандера). Живучи не так далеко один від одного, ми не бачилися майже двадцять років! Як багато з цього часу змінилося. Почалася і закінчилася війна, яку ми по-різному хотіли використати для однієї справи. Змінилися кордони, зникли країни, загинули тисячі спільних друзів. А він майже не змінився! Все такий же поважний пан полковник, стрункий та елегантно вбраний. Тоді, в 1940-му, коли зустрічалися востаннє, це різало око... Крайовики тільки з тюрем, худі, страшні, вбрані в абищо. Гарячуємо, вимагаємо діяти вже і негайно. А пан полковник, статечний, спокійний, тихо викладає нам своє бачення подальшої боротьби. Боже, думалося тоді, рік тому – та це ціла епоха! Змінилося все! Знищено нашу спробу здобути незалежність в Карпатській Україні, придушено наші повстання проти Польщі, яка після того сама зникла, розділена між союзними і німцями. Ми намагалися переконати його в тому, що потрібен новий план! Головне – потрібні дії! Сталося те, чого всі боялися, як найбільшого прокляття української історії – знову розкол. І я взяв на себе відповідальність за нього. А потім війна, табори.»

«А він змінився, – думав старший чоловік (Андрій Мельник), – в рухах все та ж сама завзятість, холеричність, яка навіть не личить йому теперішньому – невисокому, повнуватому пану середніх років. Він вже точно не той хлопчисько, який впевнено йшов на смерть під час суду в 1935-му, який потім кидав йому виклик, вийшовши з тюрми... Важка тоді була розмова. Вони молоді нічого не боялися, готові були битися з усім світом. А він таки боявся. Тому, що відповідав не лише за себе, а й за організацію, яку очолив після вбивства Провідника...

От тільки як йому тепер, коли сам відрізаний від краю, не може повернутися? Чи зрозумів, що життя далеко від рідного краю геть не таке солодке, як виглядає збоку. Як він пережив те, що вже тут, за кордоном, частина його друзів теж полишили його, звинувативши в

нерозумінні подій в Україні? Певно, йому теж було важко. Певно, тому постарів так, хоча в очах досі проступає завзятий хлопчисько-революціонер...».

*Володимир В'ятрович,
історик, колишній голова
Українського інституту пам'яті*

1 листопада 1964 року в Клерво (Велике герцогство Люксембург) Андрій Мельник помер. Похований в місті Люксембург, де жив до 1945 року. По відспівуванні «Вічна пам'ять» і «Ще не вмерла Україна» могила вкрилася повінню вінків та квітів.

Він помер так і не доживши до здійснення своєї найзаповітнішої мрії – об'єднання всіх українців. Зусилля Андрія Мельника не пропали дарма. У листопаді 1967 року в Нью-Йорку, за участі понад тисячі делегатів із 17 країн, як вияв єднання української спільноти, відбувся I Світовий конгрес вільних українців.

«...Смерть полковника Андрія Мельника відбилася голосною луною по всьому світі, де тільки б'ється українське серце. Смерть Голови ОУН відбилася й відгомоном на Рідних Землях. Зраділи вороги, здригнулися боляче серця підпільників і всього українського народу.

Цей відгук Рідної Землі ми візьмемо до серця як зобов'язання довести братам, що борються і не ламаються, що й ми незламно йтимемо Вашими слідами, Пане Полковнику, змагаючись за довершення того, чого не судилося довершити Вам. А коли й нам не буде дано довершити розпочате Вами, то будемо намагатися зробити далші кроки на тому шляху. Рушаючи з Рідної Землі, Ви вивезли з рідного села грудку землі. Її Вам кладе зажурена дружина під голову як найцінніший дар України... Нехай ця грудка української землі шепче Вам вічно, що Батьківщина не забуде одного з найкращих своїх синів, який віддав їй усе, кличучи на шлях служіння Україні своїх братів і послідовників. У свій час вона Вам скаже, наскільки ми сповнили наші зобов'язання перед нею і Вами».

Олег Штуль-Жданович

«...Во здоровіє поставимо їм свічі:
Вони живі для нас у віковіччі,
І пам'ять їхню не сточить іржі...
Борис Олійник

Могила Андрія Мельника на міському цвинтарі Боневуа в Люксембурзі (1965р.)

Меморіальний комплекс у рідному селі на Львівщині (2006р.)

Постамент українському патріотові Андрію Мельнику в Івано-Франківську (2017р.)

Лише в декількох містах України – Дрогобичі, Івано-Франківськ, Львов, Рівне, Біла Церква і Черкаси вулиці названі іменем Андрія Мельника.

Використана література:

«Довідник з історії України» 1995р.в. К. Бондаренко, І. Підкова, Львів;
 «Україна у вогні минулого століття». Я. Файзулін, В. Гінда, 2015;
 «Андрій Мельник: Спогади та документи». Фундація ім. О. Ольжича, 1995;
 «Пам'ять століть». Історичний, науковий та літературний журнал 5/2000;
 «День героїв у Роттердамі: як на могилі Коновальця зустрілися Бандера й Мельник». В. В'ятрович;
 «Ідея і чин». Ж. Безп'ятчук;
 І. Гаврилів. «Андрій Мельник (12.12.1890 – 1.11.1964) український патріот з Дрогобичини».
<https://www.youtube.com/watch?v=xC42fjbc39g>
 «Гей, озовися, батько, у віках!»

Інтернет-ресурси з питань патріотичного виховання.

Інститут проблем виховання НАПН України ipv.org.ua/publications/zbirnuk.html

Український інститут національної пам'яті memory.gov.ua/publication

Історична правда istpravda.com.ua

Пам'ятаємо загиблих memorybook.org.ua Центр досліджень визвольного руху
cdvr.org.ua

*Матеріал підготувала і упорядкувала
режисер Обласного науково-методичного центру культури
Ніна Фурділо*